

שאלות לחזרה בספר נחמיה

פרק א'

1. מה היה תפקידו של נחמיה בבית דריוש המלך?
משקה למלך
2. היכן ומתי, פגש נחמיה את חנני, ושאר הבאים מהארץ לבבל?
בשושן הבירה, בחודש כסלו בשנה ה - 20 למלך דריוש.
3. כמה יהודים עלו מבבל ארצה, עד תקופת נחמיה?
מיעוט מהיהודים עלו, ורובם נשארו עדיין בבבל.
4. מה סיפרו חנני ושאר האנשים לנחמיה, על מצב היהודים בארץ, ועל העיר ירושלים?
היהודים בארץ: ברעה גדולה (שהגויים בוזזים אותם) ובהרפה (שהגויים מחרפים ומבזים אותם) העיר ירושלים: החומה פרוצה, ושערי העיר נשרפו באש.
5. מה עשה נחמיה בשמעו את דבריהם?
ישב ובכה, התאבל, צם והתפלל.
6. "...והצליחה נא לעבדך היום ותנהו לרחמים לפני האיש הזה", איזה איש?
דריוש המלך.

פרק ב'

7. מדוע היו פניו של נחמיה רעים, כשהגיש לפני המלך את כוס היין?
"מדוע לא גרעו פני, אָשֶׁר: 1. העיר בית קברות אֶבְתִּי חֲרָבָה 2. וּשְׁעָרֶיהָ אֶכְלוּ בָאֵשׁ"
8. מה עשה נחמיה, לפני שבקש בקשתו מהמלך?
"וְאֶתְפַּלֵּל אֶל אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם. וְאָמַר לְמֶלֶךְ אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב..."
9. מה בקש נחמיה מהמלך?
שיתן לו רשות לשוב לארץ ולבנות את העיר ירושלים. אחר שקבע נחמיה זמן למסעו ניתנה לו רשות מהמלך.
10. כמה אגרות נתן דריוש לנחמיה, ולמי היו מיועדות?
1. לַפְּחוֹזֹת (מושל) עבר הנהר, שימנו אנשים ללוות אותו עד יהודה. 2. לאסף שומר היערות, שיתן לו עצים בשביל: א) לתקן את שערי וחומות העיר, ב) לבנות לעצמו בית.
11. על מי נאמר: "...וַיֵּרַע לָהֶם רָעָה גְדֹלָה אֲשֶׁר בָּא אֲדָם לְבַקֵּשׁ טוֹבָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל"?
צרי יהודה: סִנְבַלְט הַחֲרָנִי וְטוֹבִיָּה הָעֶבֶד הָעֲמֹנִי.
12. מה עשה נחמיה בליל היום הרביעי, משבא לירושלים, ומדוע?
יצא עם מעט אנשים מהעיר (הוא רכב על בהמה, והאנשים שעימו הלכו ברגל). שָׁבְרוּ¹ ועשו פרצות בחומה, כדי שאנשי ירושלים, יחשבו שהאויב פרץ פרצות בחומה, וכך יתעוררו לבנות ולחזק את החומה כראוי.

פרק ד'

26. על מי נאמר שעלתה לה ארוכה?
על החומה. (כלומר: שהחומה הולכת ונבנית)
27. "ויקשרו כלם יחדו לבוא להלחם בירושלים..." מי קשרו קשר?
סִנְבַלְט וְטוֹבִיָּה וְהַעֲרָבִים וְהַעֲמֹנִים וְהַאֲשֻׁדָּדִים
28. הסבר: "...לבוא להלחם בירושלים, ולעשות לו תועה!"
צרי יהודה, בקשו להפסיק את הבניה, ע"י שיפתיעו את היהודים במלאכתם, יהרגו אותם וכך תפסק הבניה (פסי' ה'). וכך, יהיו היהודים תועים - שלא ידעו מה לעשות.
29. כיצד נשמרו היהודים מפני מזימתם?
1. וּנְתַפְּלֵל אֶל אֱלֹקֵינוּ 2. וְנַעֲמִיד מִשְׁמֵר עֲלֵיהֶם יוֹמָם וְלַיְלָה.
30. מי הזהיר את היהודים מפני התקפה של צרי יהודה, וכמה פעמים קרא הדבר?
היהודים שגרו אצל הגויים שמשביב, שלקחו צרי יהודה להלחם עימם נגד היהודים שבירושלים, היו באים בְּעֶרְמָה, וּמִזֵּהִירִים אֶת הַיְהוּדִים בִּירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵיהֶם. 10 פעמים ניסו צרי יהודה, לבוא בהפתעה על היהודים שבירושלים.
13. האם הצליח נחמיה בתוכניתו, לעורר את השרים הכהנים וראשי העם, לבנות את החומה?
כן. "... וַיֹּאמְרוּ נָקוּם וּבְנִינוּ..."
14. מי אמר למי: "...העל המלך אתם מרדנים"?
צרי יהודה ליהודים
15. מי אמר למי: "... ולכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלים"?
נחמיה לצרי יהודה (סִנְבַלְט הַחֲרָנִי וְטוֹבִיָּה הָעֶבֶד הָעֲמֹנִי וְנָשִׁים הָעֲרָבִים)

1 כרש"י ולא כאביע ורד"ק. (עיי מנחת שי פסי יג).

שאלות לחזרה בספר נחמיה

31. מה עשה נחמיה כדי להגן על העיר, אחר שהזהר ע"י היהודים שגרו עם צרי יהודה?
 העמיד שומרים מהעם (עם חרבות רמחים וקשתות), מאחורי החומה ובסלעים הגבוהים (בצחיחים), ותחת כל מקום שהתכוננו האוייבים לבוא עליהם.
32. מתי הפסיקו צרי יהודה את נסיונותיהם להפסיק את הבניה?
 ששמעו שנודע ליהודים על תוכניתם.
33. כיצד חילקו ביניהם היהודים, את עבודת הבניה?
 1. חצי עושים במלאכת הבניה. 2. וחצים מחזיקים ברמחים במגנים ובקשתות ובשרינים. 3. והשרים, היו מוכנים להלחם, יחד עם כל העם, אם יבואו הצרים להלחם.
34. על מי נאמר: "ידו עשה במלאכה ואחת מחזקת השלח (החרב)"?
 על הנשיאים בסבגל (הסבלים)!
35. היכן עמד התוקע בשופר, ומה היה תפקידו?
 "והתוקע בשופר - אצלי" (ליד נחמיה). תפקידו, להזהיר את העם בעת מלחמה, שיתקבצו כולם יחד כנגד האוייבים.²
36. עד סיום בנין החומה, בלילה עסקו _____, וביום _____
 והיו לנו הלילה משמר והיום מלאכה
37. מתי היתה משמרתם של נחמיה, אחיו ונעריה, לעמוד לשמור בבגדיהם ובחרבותם?
 עמדו תמיד במשמרתם, עם בגדיהם וחרבותיהם. לא פשוט אותם כלל, אלא רק כשהיו צריכים לטבול לטהרתם!
38. על מה צעקו מדלת העם לפני נחמיה?
 יש שאמרו: אנחנו רבים, והעשירים לא רוצים לפרנסנו, וצריכים אנו, למכור את בנינו ובנותינו לעבדים כדי להחיות את נפשנו.
 ויש שאמרו: צריכים אנו, לתת את שדותינו, כרמינו ובתינו כמשכון, להלוואות מהעשירים.
 ויש שאמרו: כבר לוינו כסף, כדי לשלם את מיסי המלך, ונתנו כמשכון את שדותינו וכרמינו, ואין בידינו אלא למכור את בנינו ובנותינו. וכבר מכרנו מבנותינו כבושות בידי המלואים ואין בידינו לפדותם.
39. "ויחרישו ולא מצאו דבר". כיצד בייש נחמיה את השרים והסגנים, עד שלא ידעו מה להשיב לו?
 סיפר להם, שהם היו פודים בכסף את היהודים, שנמכרו לגויים לעבדים, ולכן, כדאי שתמכרו את היהודים הכבושים תחתיתכם - לגויים, ואנו נפדה אותם מידם!!
40. מה עשו לבסוף, עם בניהם, שדותיהם וכספם של העניים, על פי עצת נחמיה?
 השיבו לעניים את משכונם, וניתרו על החוב!
41. "גם חצני נערתתי...", הסבר את הנמשל למעשהו של נחמיה!
 נחמיה ניער את כנפיו בגדו, ואמר, שכך ינער ה' את כל רכושו, של מי שלא ימחל על חובותיו.
42. כמה שנים היה נחמיה פֶּחֶם בארץ,
 (פֶּחֶם=מושל) מטעם דריוש המלך?
 12 שנה (משנת 20 עד שנת 32 לדריוש). בכל התקופה הזו לא לקח נחמיה מהעם כספים עבור עצמו, אף שהיה פֶּחֶם מטעם דריוש.
43. כמה מיסים היו לוקחים, הפחות הראשונים, שהיו בארץ לפני נחמיה?
 לחם ויין כפי שהיו צריכים, ועוד 40 שקל כסף בכל שנה.
44. מדוע לא נהג נחמיה כמותם?
 "...מפני יראת אלקים!!"
45. מי היה סמוך על שולחנו של נחמיה?
 150 איש מהיהודים, מהסגנים ומהגרים שהתגיירו "מגוים אֲשֶׁר סְבִיבֵינוּ".
46. מה בקש נחמיה מה', בזכות מעשיו הטובים?
 "יִצְרָח לִי אֱלֹקֵי לְטוֹבָה כֹּל אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עַל הָעָם הַזֶּה".
- פרק ו'
 47. מדוע רצו צרי יהודה להפגש עם נחמיה, באחד הכפרים שבבקעת אונו?
 מפני שראו שהפרצות בחומות ירושלים - נבנו, ורק את הדלתות, שבשערי החומות, עדיין לא העמידו. בקשו להפגש עם נחמיה כדי להרגו, וכך, לסכל את המשך הבניה.
48. כמה פעמים בקשו מנחמיה כדבר הזה, ומה השיב להם?
 4 פעמים. נחמיה השיב, שאם יעזוב את העיר, תתרפה ותופסק עבודת הבניה.
49. כיצד ניסה סנבלט, לשכנע את נחמיה להפגש, בפעם החמישית?
 סנבלט, שלח את נערו, ואגרת בידו, פתוחה ללא חותם (שכביכול, אין לו מה להסתיר), ובה כתב על השמועה, שנחמיה מבקש להמליך את עצמו על יהודה, ורצונו למרוד במלך דריוש. ע"כ עליהם להפגש ולהתייעץ כיצד להעלים הדבר מדריוש.
50. כיצד בקש שמעיה בן דלְיָה, להכשיל את נחמיה שיכנס להיכל?
 אמר לו בעצת סנבלט וטוביה, שימלט להיכל, מפני שהלילה באים להרגו.
51. כיצד ידע נחמיה: "ואפִיכָה וְהִנֵּה לֹא אֱלֹקִים שָׁלְחוּ"?
 שאם באמת שלחו ה', הלא ביד ה' דרכים רבות להציל ומדוע יציל דווקא ע"י איסור?³
52. הסבר: "למען שְׁכוּר הוּא לְמַעַן אֵיךָ וְאֶעֱשֶׂה כֵּן וְחָטְאתִי..."
 מפני ששמעיה בן דלְיָה, היה שכור ע"י סנבלט וטוביה אמר דברים אלו לנחמיה, כדי להחטיאו. (באיסור: "הזור הקרב יומת").
53. באיזה תאריך הסתיימה בניית החומה?
 ב' - כה' באלול בשנת 20 לדריוש (בשנה שעלה; פרק א'). החומה נבנתה במשך 52 יום.
54. מתי נאמר על אויבנו והגויים: "...וַיִּפְּלוּ מֵאֵד בְּעֵינֵיהֶם..."
 כשראו, שנשלמה בניית החומה בזמן קצר, והבינו: "כי מאת אלקינו נעשתה המלאכה הזאת"

³ אמנם אם היה אומר מדעתו, היה מקום לדבריו משום פיקוח נפש.

² מפני שהעבודה על החומות, היתה במקומות רבים ורחוקים זה מזה, והיה חשש, שלא יראו וישמעו זה את זה בעת שיבוא האוייב.

שאלות לחזרה בספר נחמיה

55. **מדוע נאמר על טוביה: "כי רבים ביהודה בעלי שְׁבוּעָה לו...?"** (בעלי שבועה - שהיו בני ברית עם טוביה, ומסייעים לו נגד נחמיה)
 כי טוביה, היה חתן של שְׁכַנְיָה בן אֶרַח, ויהוֹחָנָן, בְּנוֹ של טוביה, לקח את בתו של מְשֻׁלֵם בן בְּרַכְיָה. (ושכניה ומשולם, היו שרים וגדולים בישראל)
- פרק ז'**
56. **על מי נאמר שהיה איש אמת, וירא ה' מרבים?**
 על חנניה.
57. **את מי מינה נחמיה, על שערי ירושלים?**
 את חנני וחנניה.
58. **מה היה תפקידם?**
 1. לפתוח את שערי העיר כחום היום (בצהרי היום), ולעמוד במשמרתם, עד שיגיפו (יסגרו) וינעלו, את דלתות השערים. (מפני האוייבים). 2. יעמדו משמרות מיושבי העיר, על שערי ירושלים ובתי העיר.⁴
59. **כמה מנו סך כל העולים, בזמן עזרא?**
 42,360 איש.⁵
60. **את מי המספר הזה לא כולל?**
 עבדים ושפחות (עוד 7337), משוררים ומשוררות לשמחם להודות ולהלל לה' בדרך. (עוד 245 פ'). סוסים (736), פרדים (245), גמלים (435), וחמורים (6720)
61. **"ומקצת ראשי האבות נתנו למלאכה..."** (פס' סט'), **מה נדבו ראשי האבות לבית ה', בזמן זרובבל?** (עיי' עזרא פרק ב')
 זָהֵב - שֵׁשׁ רב־אות נֶאֱלָף (61000) דֶרְכֻמוֹנִים (שם מטבע), נֶקֶפֶף - 5000 מְנִים (מנה = מידת משקל), וְקִתְנַת כֹּהֲנִים - 100.
62. **"...התרשתא נתן לאוצר..."** מי הוא התרשתא, ומה תרם?
 התרשתא הוא נחמיה, ותרם כעת לאוצר בית ה': זָהֵב - 1000 דֶרְכֻמוֹנִים (שם מטבע). מִזְרְקוֹת - 50. קִתְנַת כֹּהֲנִים - 530.
63. **"ומראשי האבות נתנו לאוצר המלאכה..."** (פס' ע'), **מה נתנו כעת (בזמן נחמיה) ראשי האבות?**
 זָהֵב - שְׁתֵּי רְבוּת (20,000) דֶרְכֻמוֹנִים. נֶקֶפֶף - 2200 מְנִים (מנה= מידת משקל).
64. **"ואשר נתנו שארית העם..."** (פס' עא'), **מה נתנו לבית ה' שאר העם?**
 זָהֵב - שְׁתֵּי רְבוּת (20,000) דֶרְכֻמוֹנִים. נֶקֶפֶף - 2000 מְנִים (מנה= מידת משקל). וְקִתְנַת כֹּהֲנִים - 67.
65. **היכן התיישבו הכהנים הלווים וכל ישראל?**
 בערים שגררו בהם לפני שגלו לבבל.
- פרק ח'**
66. **"ויאספו כל העם כאיש אחד אל הרחוב אשר לפני שער המים..."** מתי נאספו בא' בתשרי.
67. **היכן עמד עזרא, וכמה זמן קרא בתורה?**
 עזרא עמד על מגדל עץ, (שכולם יראו אותו), וקרא בתורה משהאיר היום, עד חצי היום.
68. **מה עשו העם, כשברך עזרא בתחילת קריאתו?**
 1. ניצענו כל העם אמן אמן בְּמַעַל יְדֵיהֶם (בנשיאת ידיים)
 2. וַיִּקְדּוּ. 3. וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לַה' אֲפִים אֲרָצָה.
69. **הסבר: "מבינים את העם לתורה"**
 מתרגמים לעם את דברי התורה.
70. **מדוע בכו העם בשמעם את דברי התורה, ומה הורה להם התרשתא ועזרא על כך?**
 בכו על שנודע להם שאינם מקיימים את רצון התורה. ונחמיה, עזרא והלוויים המבינים את העם (המתרגמים ומסבירים להם את דברי התורה), הורו להם: "לכו אֶכְלוּ מִשְׁמָנִים וּשְׁתוּ מִמִּתְקִים וְשָׁלְחוּ מְנוֹת לְאֵין נֶכֶן לוֹ (למי שאין לו מזון מוכן) כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לְאֲדַנְיָנוּ, וְאַל תַּעֲצֹבוּ כִּי חֲדַת ה' הִיא מְעַזְּכֶם
71. **איזה עוד "חידוש", נודע לראשי האבות, ביום השני של ראש השנה?**
 שבימי החג שבחודש השביעי (חג האסיף) יש לשבת בסוכות!
72. **מה עשו מיד בשמעם את מצוות ישיבה בסוכה?**
 העבירו קול בכל הערים ובירושלים, להביא עצים (לסיכוך), ו-4 המינים שציוותה התורה -לקיים את מצוות חג הסוכות.
73. **ממתי לא קיימו ישראל את חג הסוכות, בשמחה גדולה, כפי שקיימו בזמן עזרא ונחמיה?** מוזמן יהושע.
74. **מתי עוד, קרא עזרא בספר התורה, לפני העם?** בכל יום מימי החג.
- פרק ט'**
75. **מה עשו ישראל ביום כד' בתשרי?**
 1. נֶאֱסְפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל : בְּצֹאם וּבְשֻׁקִים נֶאֱדָמָה עֲלֵיהֶם. 2. וַיִּבְדְּלוּ זָרַע יִשְׂרָאֵל מִכָּל בְּנֵי נֶכֶר (מנשים נכריות) 3. וַיַּעֲמְדוּ וַיִּתְּנוּ עַל חֲטָאתֵיהֶם וְעֹנוֹת אֲבֹתֵיהֶם.
76. **כמה זמן ביום קראו בספר התורה, וכמה מן היום התוודו על עוונותיהם?**
 וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר תּוֹרַת ה'... רַבְעִית הַיּוֹם. וַרְבְּעִית (היום) מִתּוֹדִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לַה'.
77. **ציין בקצרה מה הזכירו ישראל בתפילתם?**
 1. יחוד ה'. 2. בחירת אברהם. 3. יציאת מצרים. 4. נתינת התורה. 5. ניסי המדבר. 6. כיבוש הארץ. 7. צידוק הדין אחר חטאי בניי וענישתם. 8. בקשה להנצל מרעות הגויים המושלים עלינו.
- פרק י'**
78. **הסבר: "ובכל זאת אֲנַחְנוּ כְּרִתִּים אֲמָנָה..."**
 אפילו שאנו בצרה, כורתים אנו אמנה לה', שנאמין ונבטח בו ונקיים מצוותיו.
79. **מי חתם על כתב האמנה, ומי הסכים עליו לקיימו?**
 חתמו על כתב האמנה: מהכהנים (פס' ב-ט; ובראשם נחמיה, מהלויים (פס' י-יד), וראשי העם (פס' טו-כח). הסכימו והחזיקו ידי החותמים: שאר העם, שָׁאֵר הַכֹּהֲנִים, הַלְוִיִּם, הַשּׁוֹעֲרִים, הַמְּשָׁרְרִים, הַתְּנִינִים, וְכָל הַנְּבָדָל מֵעַמֵּי הָאֲרָצוֹת (הגרים)
- 4 וצריכה ירושלים שמירה יתירה, מפני שהעיר רחבת ידיים, בתי העיר אינם בנויים בחוזק, ויושבי העיר מעטים.
 5 וכשנמנה מספרם נמצא 29,830 בלבד, מפני שלא הזכיר את העולים משאר שבטים, (מלבד יהודה, בנימין ולוי). רשימי עזרא ב' סד'
 6 ובעזרא נאמר רק מאתיים, כי אותן ה-45, היו אז קטנים והיו נטפלים אל הגדולים ובימי נחמיה נתגדלו וחשב גם אותם; (מצודת דוד.)

שאלות לחזרה בספר נחמיה

80. ציין לפחות 7 מצוות, שצויינו במיוחד בכתב האמנה?

1. לא לשאת נשים נכריות. 2. שמירת שבת ויו"ט.
3. שמיטת קרקע (ונט"ש אֶת הַשָּׂנֵה הַשְּׁבִיעִית), 4. שמיטת כספים (ונט"ש... ומשא כל יד -- שהחובות ישמטו). 5. לתת שלישיית השקל בשנה לעבודת בית ה'. 6. להביא קרבן עצים (להבעיר אש על המזבח). 7. להביא ביכורים. 8. לפדות בכורי בנינו. 9. להביא קרבן בכור מבהמתנו. 10. להפריש חלה. 11. תרומה גדולה לכהנים. 12. מעשר ראשון ללויים. 13. שיהיה הכהן עם הלוי בשעה שלוקח את המעשר ראשון, ויתן לו הלוי מעשר מן המעשר.

פרק י"א

81. כמה חלקים מישראל ישבו, (על פי הגורל) בירושלים?

עשירית מהעם - בירושלים, ו- 9 ידות (חלקים) בערים.

82. הסבר: "וַיְבָרְכוּ הָעָם, לְכָל הַיָּמִים הַמֵּתְנַדְבִּים לְשֵׁבֶת בִּירוּשָׁלַם" ! העם ברכו את כל המתנדבים לשבת בירושלים, מלבד אלו שעלו בגורל.

83. חלק את פסוקים ג-לה, לחמישה חלקים, ותן כותרת לכל קטע!

1. ג-ט: יושבי ירושלים מבני יהודה ובנימין.
2. י-יז: יושבי ירושלים הכהנים.
3. טו-כג: יושבי ירושלים הלויים.
4. כה-ל: המקומות שישבו בהם בני יהודה.
5. לא-לה: המקומות שישבו בהם בני בנימין.

פרק י"ב

84. חלק את פסוקים א-כו, לחמישה חלקים, ותן כותרת לכל קטע!

1. א-ז: ראשי הכהנים, בזמן זרובבל ויהושע כהן גדול.
2. ח-ט: ראשי הלויים, בזמן זרובבל ויהושע כהן גדול.
3. י-יא: כהנים גדולים, בן אחר בן.
4. יב-כא: ראשי הכהנים בזמן יהויקים.
5. כב-כו: ראשי הלויים בזמן יהויקים.

85. מה עשו לכבוד חנוכת חומת ירושלים? קראו ללויים שמחוץ לירושלים, לבוא לשמוח, לנגן ולהודות לה'.

86. את מה טיהרו הכהנים והלויים?

1. את עצמם (טבלו). 2. לאחר מכן - את העם.
3. ואת השערים. 4. ואת החומה

87. מי הלך לפני לחם התודה הראשון,

ומי הלך אחר לחם התודה השני?

עזרא, לפני הראשון, ונחמיה אחרי השני

88. תאר, כיצד סובבו את העיר?

נחמיה העלה את שרי יהודה על החומה, והעמיד שם שני לחמים מלחמי התודה. סובבו את העיר עם לחמי התודה, השרים, הכהנים¹¹, עזרא הכהן לפנייהם, ונחמיה אחריהם.

89. על מה נאמר שנשמע עד למרחוק?

על שמחת אנשי ירושלים (בזבחים ותודות לה'), על השמחה הגדולה ששָׁמְחוּ, יחד עם נשותיהם וילדיהם.

90. הסבר: "וַיִּשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת אֱלֹקֵיהֶם,

וּמִשְׁמֶרֶת הַטְּהָרָה, וְהַמְשָׁרִים וְהַשְּׁעָרִים

⁸ מלבד מחצית השקל כמצווה בתורה.

⁹ משבעת המינים.

¹⁰ שהתנדבו לשמור על העיר. ונחשב לנדבה, מפני שהיוקר בה יותר משאר ערים. דא"ר יוסי בר חנינא: מנין שישבת כרכים קשה? שנאמר: "ויברכו העם לכל האנשים המתנדבים לשבת בירושלים" (כתובות קי ע"ב).

¹¹ בחצוצרות וכלי שיר, של דוד איש האלוקים.

כְּמִצְוֹת דָּוִד שְׁלֹמֶה בְּנוֹ? ?

הכהנים עמדו במשמרת עבודתם, ושמרו מפני טומאה במקדש, והלויים, המשוררים והשוערים, עמדו במשמרתם, כאשר צוה דוד את שלמה בנו.

91. מתי חלקו את משמרות הלויים (המשוררים והשוערים)?

בימי דוד ואסף ראשי המשוררים, שתקנו שירות והודאות לה' ית'.

פרק י"ג

92. "וַיְהִי כְּשִׁמְעֵם אֶת הַתּוֹרָה, וַיַּבְדִּילוּ כָּל עָרְב מִיִּשְׂרָאֵל", איזו תורה (הוראה) שמעו, ומה עשו?

לאחר שקראו בתורה שלא יבוא עמוני ומואבי (גר) בקהל ה' (שלא ישא ישראלית כשרה), הבדילו מתוכם, כל תערובת של גרים מבני עמון ומואב.

93. איזו רעה עשה אלישיב הכהן?

נתן לחברו טוביה העמוני¹², לשכה גדולה בחצר המקדש.

94. מה עשה נחמיה ללשכתו של טוביה¹³?

השליך ממנה את כל כלי טוביה. אחר שטהרו את הלשכה, השיב אליה, את כלי המנחה והלבונה, שהיו שם בתחילה.

95. למה התכוון נחמיה באמרו: "מִדּוּעַ נִעְזָב פֶּיֶת הָאֱלֹקִים" ?

1. אנשי יהודה, לא נותנים מתנותיהם ללשכות שבמקדש.
2. הלויים והמשוררים עזבו משמרתם, וברחו איש איש לשדהו. (נחמיה שב והעמיד את הלויים על משמרתם, וכל יהודה שבו לתת את מתנותיהם לאוצרות).

96. מי נחשבו כנאמנים, ועל מה הופקדו?

שְׁלֹמִיָּה הַכֹּהֵן, וְצִדִּיק הַסּוֹפֵר, וְיִדְנָה מִן הַלְוִיִּם. וְעַל יָדָם (סמוך להם ותחתם) חָנָן בֶּן יִצְחָר בֶּן מִתְנָה. הופקדו, לחלק את מתנות אנשי יהודה שבאוצרות - ללויים ולכהנים.

97. מי היה מביא סחורה, למכור בירושלים בשבת?

אנשים מיהודה, היו מביאים בחמורים יין¹⁴, תאנים וכדו', למכור בשבת בירושלים. וכן סוחרים מצור, שישבו בירושלים, היו מוכרים דגים וכדו' בשבת.

98. כיצד תיקן נחמיה את חילול השבת?

1. גער בְּחוּרֵי (שרי) יהודה. 2. בזמן שנטה הצל שבשערי העיר¹⁵, סגרו את דלתות השערים עד יציאת שבת. (והעמיד את הלויים, שישמרו, שלא יפתחו את השערים בשבת). אחר שתי שבתות, שלְנו הרוכלים מחוץ לחומות העיר, הפסיקו לבוא!

99. מה עשה נחמיה ליהודים, שהושיבו בבתיהם, נשים אֲשֶׁר־דָּדוּ, עַמְּנִיּוֹת ומואביות?

1. "וַאֲרִיב עִמָּם וְאֶקְלָם"¹⁶. 2. וְאָפָה מֵהֶם אֲנָשִׁים (מלקות).
3. וְאֶמְרָטָם¹⁷. 4. וְאֶשְׁבִּיעֵם בְּאֱלֹקִים שֶׁלֹא יוֹסִיפוּ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

100. מי הם: "גֹּאֲלֵי הַכְּהֵנָה, וּבָרִית הַכְּהֵנָה וְהַלְוִיִּם", ומה בקש עליהם נחמיה?

הכהנים והלויים (שנשאו נשים נכריות), שגאלו (המאיסו) את הכהונה¹⁸, וגאלו את הברית שכרת עימם ה', שיהיו משרתים לפניו. נחמיה בקש עליהם: "זְכְּרָה לְהֶם אֱלֹהֵי", להענישם על עוון זה.

¹² חבירו של סנבלט.

¹³ נחמיה היה בארץ ברשות דריוש מהשנה ה- 20 ועד השנה ה- 32 לדריוש. אחר ששב לבבל, בקש רשות לשוב ארצה. אחר ששב ארצה, ראה את הרעה שעשה אלישיב.

¹⁴ גם דרכו את הענבים בגינות בשבת.

¹⁵ לפני שקדש היום.

¹⁶ הטיל עליהם חרם ונידוי.

¹⁷ תלש שיער ראשם.

¹⁸ כי מפני שנשאו נשים נכריות - נפסלו מן הכהונה.